ARCHIWUM NAUK BIOLOGICZNYCH TOWARZYSTWA NAUKOWEGO WARSZAWSKIEGO
Tom I (1922). Zeszyt 15.
DISCIPLINARUM BIOLOGICARUM ARCHIVUM SOCIETATIS SCIENTIARUM VARSAVIENSIS
Volumen I (1922). Fasciculus 15.

HENRYK DZIEDZICKI.

Przegląd gatunków europejskich rodzaju *Anatella* Winnertz oraz opis dwu nowych rodzajów: *Heteropygium* i *Allophallus*.

Revue des espèces européennes du genre *Anatella* Winnertz avec la description des deux genres nouveaux: *Heteropygium* et *Allophallus*.

Z zasiłku Ministerstwa Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego.

LWÓW—WARSZAWA
KSIĄŻNICA POLSKA TOWARZYSTWA NAUCZYCIELI SZKÓŁ WYŻSZYCH
1923.

Archiwum Nauk Biologicznych Tow. Naukowego Warszawskiego.
Redaktor: **Bolesław Hryniewiecki.**

Adres Redakcji:
Warszawa. Zakład Systematyki Roślin Uniwer. Warszawskiego.
Ogród Botaniczny. Aleje Ujazdowskie 6/8. Telefon 105-96.

Disciplinarum Biologicarum Archivum Societatis Scientiarum Varsaviensis.
Moderator: **Bolesław Hryniewiecki.**

Cuncta mittantur:
Institutum Horti Botanici Universitatis Varsaviensis. Varsavia. Aleje Ujazdowskie 6/8.

Drukarnia i Litografja p. f. „JAN COTTY" w Warszawie, Kapucyńska 7

ARCHIWUM NAUK BIOLOGICZNYCH
TOWARZYSTWA NAUKOWEGO WARSZAWSKIEGO
Tom I (1922) Zeszyt 15

HENRYK DZIEDZICKI (†)[1].

Przegląd gatunków europejskich rodzaju *Anatella* Winnertz oraz opis dwu nowych rodzajów *Heteropygium* i *Allophallus*.

Komunikat zgłoszony na posiedzeniu Wydziału III dn. 26 października 1920 roku.

Revue des espèces européennes du genre *Anatella* Winnertz avec la description des deux genres nouveaux *Heteropygium* et *Allophallus*.

Mémoire annoncé dans la séance du 26 octobre 1920.

Heteropygium n. g.

Caput profunde in thorace situm. Palpi curvati 4-articulati, oculi oblongo-rotundati, interius excisi. Ocelli 3 in una linea siti. Antennae 2 + 14 articulatae, articuli basales calciformes, articuli flagelli cylindrici. Thorax brevis et modeste concameratus. Metanotum breve, scutellum parvum, setis longioribus ornatis. Halteres cum magnis rotundis capilibus. Alae oblongo ovatae. Abdomen extentus cilindricus lateribus depressum in ♂ 6 articulatum. Hypopygium sub abdomine inflexum. Vena costalis elongata transgredit dimidium marginis cellulae posterioris primae, sed apicem alarum non attingit. V. mediaslinalis ad medium cellulae basalis anterioris extensa in venam subcostalem exiit. V. posticalis ante venam transversalem ramosa. V. analis valde longa et fortis. Pedibus longioribus et flexilibus, tibiae mediae et posticae duabus seriebus spinarum ornatae.

Głowa dość głęboko w tułowiu osadzona, głaszczki cztero członkowe, walcowatej formy, oczy podługowato okrągłe na wewnątrz przy różkach nieco wycięte, przyoczki trzy w jednej linii ułożone. Różki tak długie, jak głowa z tułowiem razem wzięte 2 + 14 członkowe Plecy krótkie wysoko sklepione. Zaplecze krótkie spadziste. Nogi długie, dość tęgie, średnie i tylne golenie z dwoma

[1]) (†) Autor zmarł d. 12 marca 1921 r. • L'auteur est mort le 12 mars 1921.

szeregami szczecin. Odwłok cienki długi, walcowatej formy sześcio pierścieniowy. Zapładniacz wystający. Skrzydła nie wystające po za odwłok. Żyłka ramienna przedłużona po za ujście żyłki łokciowej prawie do wierzchołka skrzydła dochodząca. Żyłka międzystojna wpada do żyłki podramiennej. Żyłka tylna mocno łukowato zagięta, rozgałęzia się daleko przed ujściem szczeblika środkowego, widełki szeroko otwarte. Żyłka kuprowa krótka. Żyłki pachowej brak.

Rodzaj ten, można porównać z rodzajami *Rymosia, Trichonta, Dynatosoma, Brachypeza*, ale różni się od wszystkich wyżej wymienionych tem, że Ż. ramienna przedłużona jest po za ujście Ż. łokciowej, miejscem rozwidlenia Ż. tylnej, a także i budową zapładniacza.

Heteropygium Janickii [1]) n. sp. Long. corp. 4 mm.

Flava, antennarum articulis basalibus et 3 flagellis flavis, reliquis fuscis, thoracis dorso flavo, vittis 2 nigris, thoracis lateribus flavis cum nigro-fuscis duabus maculis, facies palpi, halteribus flavis, abdominis segmentis fuscis, 2, 3, 4, 5, maculis lateralibus triangularibus flavis, 6 nigro-fuscis, coxis pedibusque flavis, tarsis fuscis, alis subhyalinis, hypopygium ferrugineum. Tabl. I, fig. 1, 2, 3, 3a, 4.

Różki tak długie, jak głowa z tułowiem razem wzięte, członki podstawowe i 3 biczykowate żółte, reszta brunatna omszona włoskami szaro mieniącemi się, twarz, ryjek, smoczek i głaszczki żółte, ciemię czarno-brunatne pokryte włoskami szaro mieniącemi się.

Plecy żółte z dwoma szerokiemi czarnobrunatnemi pasami, niedochodzącemi do brzegu przedniego pleców, lecz dochodzą do tarczki i pokryte żółtemi włoskami i ciemno-brunatnemi szczecinkami. Boki tułowia żółte z brunatnemi plamami i czarno-brunatnemi szczecinkami. Tarczka żółta z dwoma brunatnemi plamami będącemi jakby przedłużeniem pasków na plecach i opatrzona ciemnobrunatnemi szczecinkami na brzegu. Zatułowie żółte. Przezmianki żółte. Biodra żółte, przednie opatrzone na brzegu zewnętrznym szeregiem szczecinek ciemnobrunatnych, średnie z takiemiż szczecinkami u wierzchołka, tylne zaś z kilkoma jasno-brunatnemi szczecinkami. Krętarze żółte z brunatnemi kropkami na dolnej powierzchni. Uda żółte, golenie brunatnawo żółte, średnie i tylne opatrzone dwoma szeregami tęgich czarno-brunatnych szczecinek, stopy brunatne, ostrogi czarno-brunatne.

Odwłok długi, cienki, walcowatej formy, pierwszy pierścień grzbietowy brunatny, 2, 3, 4 z szerokim trójkątem obrzeżeniem brzegu tylnego, 5-ty ciemnobrunatny z żółtym wązkim przednim obrzeżeniem, 6-ty ciemnobrunatny. Pierścienie grzbietowe pokryte włoskami brunatnawo-żółtemi. Pierścienie brunatne, żółte z plamami żółto-brunatnemi. Zapładniacz żółtawo-brunatny. Skrzydła szkliste, brunatnawo zabarwione, żyłki brunatne.

Posiadam dwóch ♂ złapanych w czerwcu na Białej rusi i w okolicach Warszawy.

---

[1]) Dr. profesor Zoologji Uniwersytetu Warszawskiego.

Allophallus n. g..

Habitu corporis g. Epicipta Winn. Alae hyalinae oblongatae, furca v. posticalis ante venam transversalem ramosa, v. axillaris valde longa et fortis. Hypopygium occlusum.

Z budowy ciała podobna jest do rodzaju *Epicipta* Winn. lecz widełki żyłki tylnej rozgałęziają się daleko, przed szczeblikiem środkowym, widełki żyłki tylnej i żyłki pleszkowej są więcej rozwidlone, jak u *Epicipta*. Żyłka pachowa długa i tęga nie skrzywiona. Zapładniacz schowany i budową różni się od zapładniacza Epicypty i jej pokrewnych rodzai.

Allophallus nigrobasis n. sp. ♂ Long. corp. 3 mm.

Nigra, thorace unicolore, antennis nigrofuscis, palpis fusco-flavis, halteribus flavis femoribus et tibiis flavis apice nigro-fuscis, abdomine nigro, cellulae marginalis, humeralis et cubicalis fuscis, alis flavidis. Hypopygium ferrugineo flavum. Tab. I, fig. 5, 6, 7.

Różki tak długie, jak głowa z tułowiem razem wzięta, czarno-brunatne, twarz i ciemię czarno-brunatne. Oczy opatrzone podłużnemi linijkami utworzonemi z gęstego szeregu żółtych krótkich włosków. Boki tułowia, plecy, zaplecze i tarczka czarno-brunatne, ta ostatnia uszczeciniona na brzegu długiemi czarnemi szczecinami. Odwłok czarno-brunatny, zapładniacz rdzawy, schowany w ostatnim pierścieniu. Całe ciało omszone jest krótkiemi szaro mieniącemi się włoskami.

Biodra żółte z brunatnawo zabarwionemi wierzchołkami na brzegu przednim uszczecinione, niekiedy tylne biodra u podstawy mają brunatną plamę. Krętarze brunatnawo-żółte, uda rdzawo-żółte, wierzchołki tylnych i średnich ud, ciemno-brunatne, golenie jasno-brunatne, średnie i tylne z dwoma szeregami tęgich szczecinek, stopy brunatne, uszczecinione; ostrogi tęgie czarno-brunatne. Skrzydła szkliste, barwy brunatnawej. Komórka brzeżna, nasadowa przednia i komórka łokciowa około gałązki nasadowej żyłki łokciowej, zabarwione na kolor brunatny.

Allophallus fumigatus n. sp. ♂ Long. corp. 3 mm.

Nigra, antennis nigro-fuscis, dorso et scutello nigro, femoribus et tibiis flavis, in apice nigro-fuscis, abdomine nigro Alae flavidae. Hypopygium ferrugineo flavum. Tab. I, fig. 8, 9, 10.

Gatunek ten, co do koloracji i cech zewnętrznych, jest zupełnie podobny do *A. nigrobasis*, różni się zaś tem, że oczy nie mają tych podłużnych linijek utworzonych z szeregu żółtych włosków, zabarwieniem skrzydeł, a głównie odmienną budową zapładniacza.

Anatella Winn.

Anatella gibba Winn. *Hypopygium.* T. I, fig. 11, 12.
Anatella ciliata Winn. *Hypopygium.* T. I, fig. 13, 14.
Anatella flavicauda Winn. *Hypopygium.* T. I, fig. 15, 16.

Anatella Turi [1]) n. sp. ♂ Long. corp. $1^1/_2$ mm.

Thorace nigro-fusco, antennis fuscis, articulis basalibus et 3 flagelli flavis, palpis, halteribus, coxae pedibusque flavis tarsis fuscis, abdomine fuscis, segmentorum 2—3 lateribus ventrique flavis 1, 4, 5, 6 fuscis; alis subhyalinis. Hypopygium flavum. Tab. II, fig. 17, 18.

Różki tak długie jak głowa z tułowiem razem wzięta, członki podstawowe i trzy pierwsze biczykowate, żółte, członki podstawowe opatrzone szczecinkami, zaś drugi członek beczułkowatej formy z długą tęgą prostą szczeciną ciemno-brunatnego koloru, reszta członków brunatna omszona włoskami szaro mieniącemi się; smoczek, głaszczki żółte, twarz, ciemię i czoło ciemno-brunatne, to ostatnie opatrzone szczecinkami i włoskami szaro mieniącemi się.

Plecy brunatne pokryte szczecinkami czarno-brunatnemi i włoskami szaro mieniącemi się; boki zaplecza i tarczka brunatna, ta ostatnia na brzegu uszczecíniona; przezmianki żółte.

Biodra u wierzchołków oszczecinione, przednie biodra pokryte są delikatnemi szczecinkami brunatnego koloru, krętarze żółte; uda i golenie żółte, u wierzchołków brunatnawe, tylne golenie z szeregiem delikatnych szczecinek; stopy brunatne, uszczecinione, ostrogi brunatne.

Odwłok, z boków spłaszczony, formy pałkowatej, pokryty włoskami szaremi, przylegającemi do pierścieni; 2 i 3 pierścień grzbietowy z żółtą dużą prostokątną plamą, grzbiet zaś tych pierścieni jest ciemno-brunatny; 1, 4, 5, 6 brunatne, pierścienie brzuszne tak samo ubarwione, jak grzbietowe. Zapładniacz żółty; skrzydła szkliste.

Ojczyzna: Załozie, Mińska gubernja.

Anatella novata n. sp. ♂ Long. corp. $1^1/_2$ mm.

Thorace fusco, antennis fuscis, articulis basalibus flavis, palpis, halteribus flavis, pedibusque flavo-fuscis, tarsis fuscis, abdominis 1, 2, 3, 4, segmentis flavo-fuscis, 5, 6 nigro-fuscis. Hypopygium ferrugineum, alis subhyalinis. Tab. II, fig. 19, 20.

Różki tak długie jak głowa z tułowiem razem wzięta, członki podstawowe żółte, uszczecinione, drugi członek z długą, tęgą szczeciną, występującą przy brzegu górnym, czarno-brunatnego koloru, członki biczykowate brunatne, omszone włoskami szaro-mieniącemi się, smoczek i głaszczki żółtawo-brunatne, twarz, czoło i ciemię brunatne, uszczecinione i pokryte włoskami szaremi.

Plecy brunatne, uszczecinione, boki, zaplecze i tarczka brunatne, to ostatnie posiada na brzegu szereg tęgich ciemno-brunatnych szczecinek, przezmianki żółte.

Biodra żółte, u wierzchołka ciemniejsze i uszczecinione, przednie biodro z szeregiem tęgich ciemno-brunatnych szczecinek. Krętarze jasno-brunatne, uda

---

[1]) Dr. profesor Anatomji porównawczej Uniwersytetu Warszawskiego.

i golenie żółte, średnie i tylne nie uszczecinione. Stopy i ostrogi ciemno-brunatne.

Odwłok formy maczugowatej z boków spłaszczony, 1, 2, 3, 4 pierścienie grzbietowe jasno-brunatne z ciemniejszem tylnem obrzeżeniem, 5 i 6 ciemniejszego koloru. Zapładniacz żółty.

Ojczyzna: G r a e f e n b e r g (S u d e t y), sierpień.

Anatella aberans n. sp. ♂ Long. corp. $1^1/_2$ mm.

Fusca, antennis articulis basalibus flavis, palpis halteribus pedibusque flavis, tarsis fuscis, abdominis segmentis 1, 2, 3, 4, 5 flavo fuscis, margine postico fusco, 6 nigro-fuscis, alis subhyalinis. Hypopygium ferrugineum. Tab. II, fig. 21, 22.

Różki tak długie, jak głowa z tułowiem razem wzięte, członki podstawowe żółte uszczecinione, drugi członek formy beczułkowatej z jedną długą szczeciną przy brzegu górnym, członki biczykowate brunatne pokryte włoskami szaro-mieniącemi się. Smoczek i głaszczki żółte, twarz, czoło i ciemię brunatne, to ostatnie pokryte szczecinkami i włoskami szaro-mieniącemi się.

Plecy tułowia brunatne, uszczecinione, pokryte włoskami żółtego koloru, boki brunatne, zaplecze i tarczka brunatna, ta ostatnia ma na brzegu tęgie brunatne szczeciny, przezmianki żółte, główki takowych brunatne.

Biodra żółte, pierwsze pary z szeregiem dość tęgich szczecinek, wszystkie zaś mają wierzchołki uszczecinione, krętarze brunatne, uda i golenie żółte z ciemniejszemi wierzchołkami, tylna para goleni z szeregiem delikatnych szczecinek; ostrogi czarno-brunatne, stopy brunatne.

Odwłok formy maczugowatej z boków spłaszczony, pokryty szaremi włoskami, 1, 2, 3, 4, pierścień grzbietowy brunatny z ciemniejszem tylnem obrzeżeniem, 5 i 6 ciemno-brunatne. Skrzydła szkliste. Zapładniacz rdzawy.

Ojczyzna: G r a e f e n b e r g (S u d e t y), sierpień.

Anatella lenis n. sp. ♂ Long. corp. 1 mm.

Fusca, thoracis dorso obscure fusco, thoracis lateribus flavo fuscis, palpis, halteribus, pedibusque flavis, tibiis apice tarsisque obscuro-fuscis, abdominis 1, 2, 3, 4, 5 segmentis fusco-flavis in margine postico obscure fusco, 6 nigro-fuscis. Alis subhyalinis. Hypopygium fusco-flavum. Tab. II, fig. 23, 24.

Różki cokolwiek dłuższe od głowy z tułowiem razem wzięte, członki podstawowe żółte, członki biczykowate żółte stopniowo ciemniejące stają się brunatnemi. Twarz, trąbka, głaszczki żółte, ciemię brunatne pokryte delikatnemi brunatno-żółtemi włoskami.

Plecy brunatno-żółte, pokryte włoskami i szczecinkami brunatno-żółtemi, tarczka brunatna z czarno-brunatnemi szczecinkami na brzegu. Przezmianki żółte.

Biodra żółte, u wierzchołka ciemniejsze, uzbrojone czarnemi szczecinkami, średnie zaś na brzegu zewnętrznym posiadają szereg szczecinek ciemno-brunatnych, krętarze żółte, uda i golenie żółte, te ostatnie pokryte delikatnemi brunat-

nemi cierniami, stopy wszystkich nóg brunatne i opatrzone ciemno-brunatnemi cierniami, ostrogi czarno-brunatne.

Odwłok formy pałkowatej, 1, 2, 3, 4, jasno brunatne z ciemniejszem tylnem obrzeżeniem, 5 i 6 ciemniejszego koloru z takim że obrzeżeniem. Zapładniacz żółty. Skrzydła szkliste.

Ojczyzna: Graefenberg (Sudety), czerwiec i lipiec.

Anatella simpatica n. sp. ♂ Long. corp. 1½ mm.

Fusca, thoracis dorso obscuro fusco, thoracis lateribus fuscis, antennis fuscis, articulis basalibus flavis, palpis, halteribus, coxis, pedibusque flavis, tibiis apice tarsisque nigro-fuscis, abdomine fusco, segmenti 1, 2, 3, 4 maculis lateribus triangularibus flavis, 5, 6 obscure fuscis, alis subhyalinis. Hypopygium ferrugineum. Tab. II, fig. 25, 26.

Różki tak długie, jak głowa z tułowiem razem wzięte, pierwszy członek podstawowy maczugowatej formy, drugi beczułkowaty, żółte, drugi członek z dużą, prostą szczeciną przy brzegu górnym, członki biczykowate brunatne i oznaczone żółtemi włoskami. Twarz, czoło i ciemię jasno-brunatne, to ostatnie pokryte szczecinkami i włoskami szaro-mieniącemi się, trąbka i głaszczki żółte.

Plecy brunatne pokryte włoskami szaremi i brunatnemi szczecinkami, boki tułowia żółtawo-brunatne, zaplecze i tarczka żółtawo-brunatne z czarnemi szczecinami na brzegu, przezmianki żółte.

Biodra żółte, przednie uszczecinione, krętarze brunatne, uda żółte u wierzchołka brunatnawe, golenie żółte, na końcach brunatne, uzbrojone dwoma rzędami delikatnych szczecinek. Ostrogi i stopy brunatne.

Odwłok z boku spłaszczony po za koniec skrzydeł nie występujący, pierścienie grzbietowe 1, 2, 3, 4 brunatne z żółtemi plamkami przy brzegu tylnem 5 i 6 brunatne. Zapładniacz żółty. Skrzydła szkliste.

Anatella longisetosa n. sp. ♂ ♀ Long. corp. ♂ 1 mm.
♀ 1½ mm.

Fusca, thoracis dorso nigrofusco, thoracis lateribus fuscis, antennis fuscis, articulis basalibus flavis, palpis, halteribus pedibusque flavis, tarsis fuscis, abdomine fusco. Alis subhyalinis. Hypopygium et ovipositor ferrugineum. Tab. II, fig. 27, 28, 29, 30, 31.

Różki tak długie, jak głowa z tułowiem razem wzięta, dwa członki podstawowe żółte, pierwszy maczugowatej formy, drugi beczułkowaty na brzegu górnym uszczeciniony długą szczeciną brunatnego koloru, reszta członków biczykowatych brunatna i omszona szaro mieniącemi się włoskami. Trąbka i głaszczki żółte, twarz i czoło brunatne, to ostatnie uszczecinione i pokryte przylegającemi szaro mieniącemi się włoskami.

Plecy brunatne, pokryte szczecinkami brunatnemi i włoskami przylegającemi szaro żółtego koloru, zaplecze i tarczka brunatna, ta ostatnia na brzegu uszczeciniona. Przezmianki żółte.

Biodra żółte, u wierzchołków uszczecinione, krętarze żółte, uda i golenie brunatne, stopy brunatne, ostrogi ciemno-brunatne.

Odwłok maczugowatej formy z boków ściśnięty, pokryty włoskami szaromieniącemi się, pierścienie grzbietowe brunatne z ciemniejszem wązkiem obrzeżeniem, pierścienie brzuszne żółtawo-brunatne. Zapładniacz i pokładełko żółte. Skrzydła szkliste.

Ojczyzna: Graefenberg (Sudety), sierpień.

♀ Koloracja taka, jak u ♂.

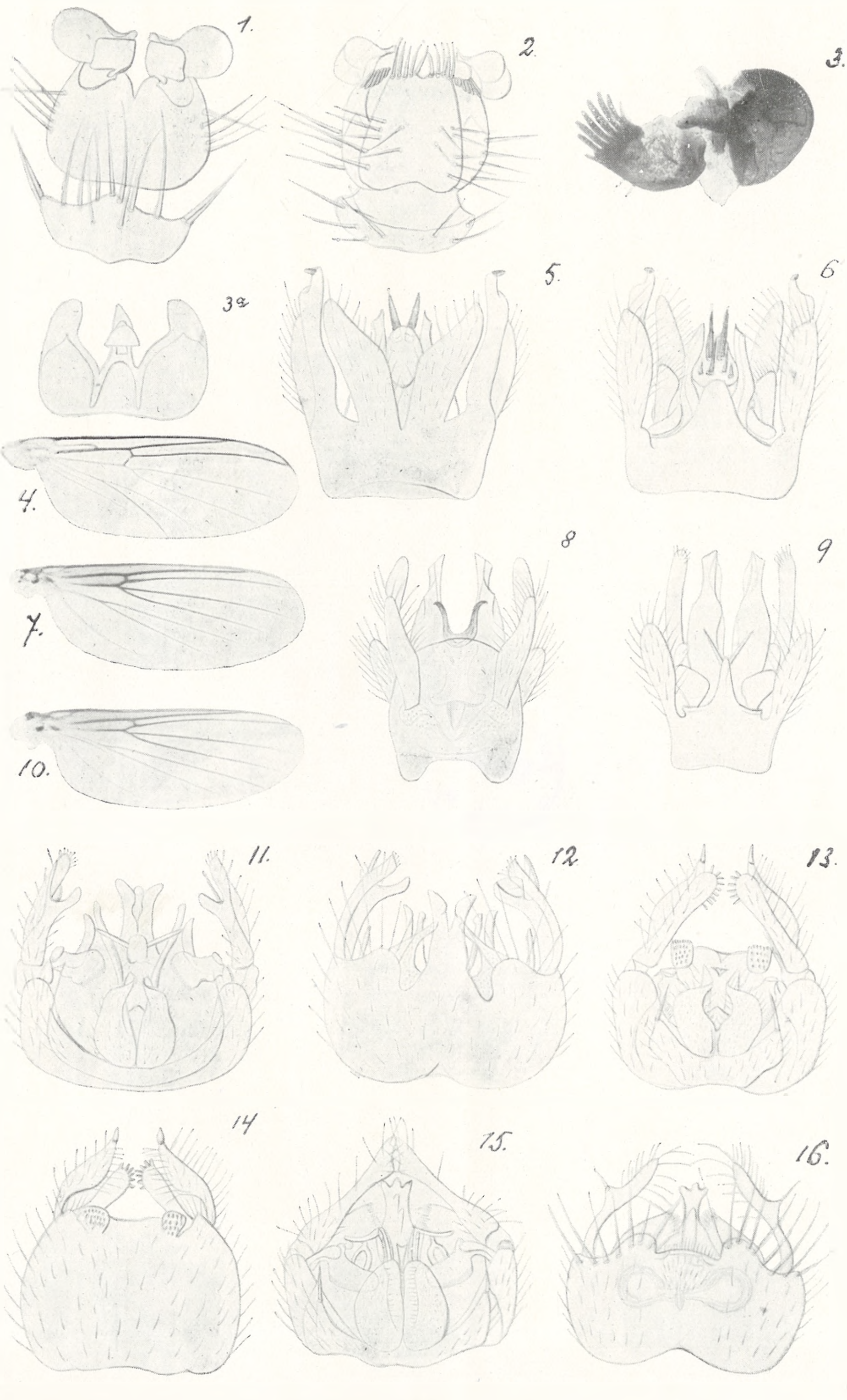
Tabellarum explicatio.

Tab. I.

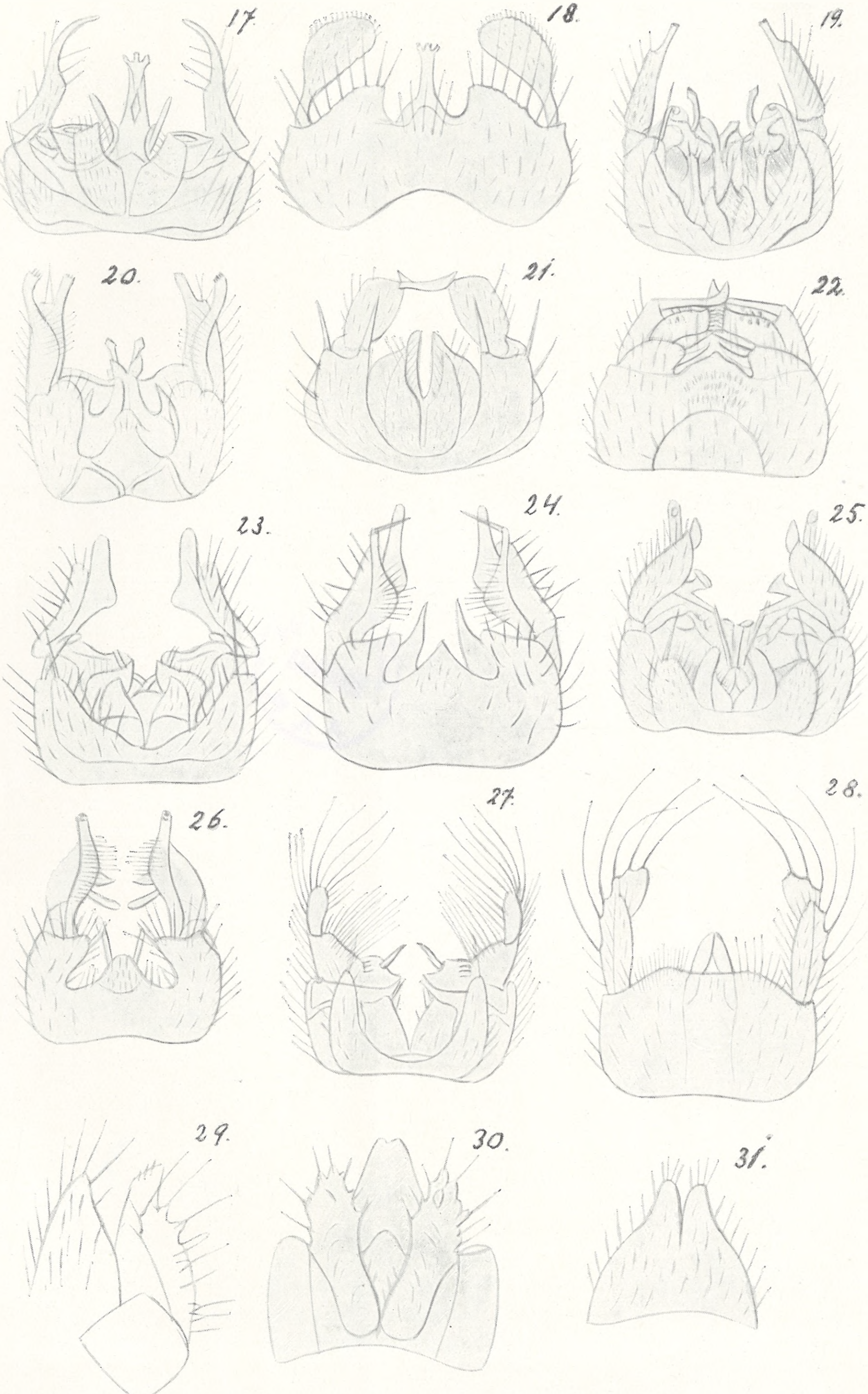
Fig. 1. Heteropygium Janickii. . . . n. sp. ♂ Hypopygium ex alto
„ 2. „ „ . . . . „ „ ab imo
„ 3. „ „ . . . . „ forceps superior et inferior conjuctim.
„ 4. „ „ . . . . „ alae
„ 5. Allophallus nigrobasis. . . . n. sp. ♂ Hypopygium ex alto
„ 6. „ „ . . . . „ „ ab imo
„ 7 „ „ . . . „ alae
„ 8. „ fumigatus . . . „ ♂ Hypopygium ex alto
„ 9. „ „ . . . . „ „ ab imo
„ 10. „ „ . . . . „ alae
„ 11. Anatella gibba Winn. . . . n. sp. ♂ Hypopygium ex alto
„ 12. „ „ . . . . „ „ ab imo
„ 13. „ ciliata Winn. . . . „ ♂ Hypopygium ex alto
„ 14. „ „ ○ . . . . . . Hypopygium ab imo
„ 15. „ flavicauda Winn. . . . . . . „ ex alto
„ 16. „ „ . . . . . . „ ab imo

Tab. II.

Fig. 17. „ Turi n. sp. ♂ . . . . „ ex alto
„ 18. „ „ „ . . . . „ ab imo
„ 19. „ novata n. sp. ♂ . . . . . . „ ex alto
„ 20. „ „ „ . . . . . . „ ab imo
„ 21. „ aberans n. sp. ♂ . . . . . . „ ex alto
„ 22. „ „ „ . . . . . . „ ab imo
„ 23. „ lenis n. sp. ♂ . . . . „ ex alto
„ 24. „ „ „ . . . . „ ab imo
„ 25. „ simpatica n. s. ♂ . . . . . „ ex alto
„ 26. „ simpatica n. s. ♂. . . . . . „ ab imo
„ 27. „ longisetosa n. sp. ♂. . . . . „ ex alto
„ 28. „ „ „ . . . . . „ ab imo
„ 29, 30 „ „ „ ♀. . . . . Ovipositor
„ 31. „ „ „ . . . . . „ pars basalis supera

Henryk Dziedzicki. Przegląd gatunków europejskich rodzaju *Anatella* Winnertz oraz opis dwu nowych rodzajów *Heteropygium* i *Allophallus*.

H e n r y k D z i e d z i c k i. Przegląd gatunków europejskich rodzaju *Anatella* W i n n e r t z oraz opis dwu nowych rodzajów *Heteropygium* i *Allophallus*.